Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 10ης Μαρτίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Πρόληψη της χρησιμοποιήσεως του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας — Οδηγία 2005/60/ΕΚ — Μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη — Οδηγία 2007/64/ΕΚ — Υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά»

Στην υπόθεση C-235/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Audiencia Provincial de Barcelona (Ισπανία) με απόφαση της 7ης Μαΐου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Μαΐου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Safe Interenvíos SA

κατά

Liberbank SA,

Banco de Sabadell SA,

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. Von Danwitz, πρόεδρο του τετάρτου τμήματος, προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, D. Šváby, A. Rosas (εισηγητή), E. Juhász και C. Vajda, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 6ης Μαΐου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Safe Interenvíos SA, εκπροσωπούμενη από τους A. Selas Colorado και D. Solana Giménez, abogados,

— η Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, εκπροσωπούμενη από τους J. M. Rodríguez Cárcamo και B. García Gómez, abogados,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους A. Rubio González και A. Gavela Llopis,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Inez Fernandes, M. Rebelo και G. Miranda,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους J. Rius και I. V. Rogalski,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (ΕΕ L 309, σ. 15), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010 (ΕΕ L 331, σ. 120, στο εξής: οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες), σε συνδυασμό με τα άρθρα 5, 7 και 13 της εν λόγω οδηγίας.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Safe Interenvíos SA (στο εξής: Safe), που είναι ένα ίδρυμα πληρωμών, και των Liberbank SA (στο εξής: Liberbank), Banco de Sabadell SA (στο εξής: Sabadell) και Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (στο εξής: BBVA), που είναι τρία πιστωτικά ιδρύματα (στο εξής, από κοινού: τράπεζες), σχετικά με το εκ μέρους των τραπεζών κλείσιμο των λογαριασμών που διατηρούσε σε αυτές η Safe λόγω του ότι είχαν υπόνοιες για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

3 Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα μέτρα που θεσπίζονται στον τομέα της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας «θα πρέπει να μην αντιβαίνουν προς τις άλλες δράσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο άλλων διεθνών φόρουμ» και, ειδικότερα, θα πρέπει «να λαμβάνουν ιδιαιτέρως υπόψη τις συστάσεις της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσεως ([Financial Action Task Force,] στο εξής: FATF), η οποία αποτελεί τον κυριότερο διεθνή φορέα που δραστηριοποιείται για την καταπολέμηση της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας. Εφόσον οι συστάσεις της FATF αναθεωρήθηκαν ουσιαστικά και επεκτάθηκαν το 2003, η κοινοτική οδηγία θα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με το νέο αυτό διεθνές πρότυπο».

4 Κατά την αιτιολογική σκέψη 10 της εν λόγω οδηγίας:

«Τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας θα πρέπει, […] να εξακριβώνουν και να ελέγχουν την ταυτότητα του πραγματικού δικαιούχου. Προκειμένου να τηρείται η απαίτηση αυτή, θα πρέπει να επαφίεται στα εν λόγω

ιδρύματα, οργανισμούς και πρόσωπα εάν θα κάνουν χρήση των δημόσιων αρχείων των πραγματικών δικαιούχων, εάν θα ζητήσουν από τους πελάτες τους τα σχετικά δεδομένα ή εάν θα λάβουν την πληροφορία με άλλον τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη ότι η έκταση των μέτρων δέουσας επιμέλειας (due diligence) ως προς τον πελάτη συσχετίζεται με τον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, γεγονός που εξαρτάται από τον τύπο του πελάτη, την επιχειρηματική σχέση, το προϊόν ή τη συναλλαγή.»

5 Οι αιτιολογικές σκέψεις 22 και 24 της ίδιας οδηγίας έχουν ως εξής:

«(22) Θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι ο κίνδυνος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας δεν είναι ο ίδιος σε όλες τις περιπτώσεις. Σύμφωνα με την προσέγγιση που βασίζεται στην εκτίμηση του κινδύνου, θα πρέπει να εισαχθεί στην κοινοτική νομοθεσία η αρχή ότι σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να επιτρέπεται η απλουστευμένη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη.

[...]

(24) Επίσης, η κοινοτική νομοθεσία θα πρέπει να αναγνωρίσει ότι ορισμένες καταστάσεις ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Καίτοι θα πρέπει να διαπιστώνονται η ταυτότητα και η επιχειρηματική εικόνα όλων των πελατών, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες απαιτούνται ιδιαίτερα αυστηρές διαδικασίες εξακρίβωσης και ελέγχου της ταυτότητας του πελάτη.»

6 Η αιτιολογική σκέψη 33 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αναφέρει ότι η γνωστοποίηση των πληροφοριών που προβλέπει το άρθρο 28 αυτής θα πρέπει να συνάδει με τους κανόνες διαβιβάσεως δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες τους οποίους θεσπίζει η οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ L 281, σ. 31, στο εξής: οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα) και ότι, επιπλέον, το εν λόγω άρθρο 28 δεν επιτρέπεται να θίγει την εθνική νομοθεσία περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και περί επαγγελματικού απορρήτου.

7 Η αιτιολογική σκέψη 48 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αναφέρει ότι η οδηγία αυτή σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα, ακολουθεί τις βασικές αρχές που αναγνωρίζει, μεταξύ άλλων, ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) και δεν θα πρέπει να ερμηνεύεται ή να εφαρμόζεται κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950.

8 Το άρθρο 1 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζει, στις παραγράφους του 1 και 2, τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας απαγορεύονται.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η ακόλουθη συμπεριφορά, όταν τελείται εκ προθέσεως, θεωρείται ως νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες:

α) η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της, ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες της δραστηριότητάς του·

β) η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο στον οποίο αυτή ευρίσκεται, ή την κυριότητα επί περιουσίας ή εκ σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα·

γ) η απόκτηση, η κατοχή ή η χρήση περιουσίας εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα·

δ) η συμμετοχή σε μια από τις πράξεις που αναφέρουν τα προηγούμενα τρία στοιχεία, η σύσταση οργανώσεως για τη διάπραξή της, η απόπειρα διάπραξης, η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η διευκόλυνση ή η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξή της.»

9 Σύμφωνα με το άρθρο της 2, παράγραφος 1, η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες εφαρμόζεται στα πιστωτικά ιδρύματα, στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και σε διάφορα νομικά ή φυσικά πρόσωπα κατά την άσκηση των επαγγελματικών τους δραστηριοτήτων.

10 Το άρθρο 3, σημείο 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει την έννοια «πιστωτικό ίδρυμα», παραπέμποντας στον ορισμό της ίδιας εκφράσεως που περιέχεται στο άρθρο 1, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2000, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων (ΕΕ L 126, σ. 1), οπότε ο όρος αυτός δηλώνει μια «επιχείρηση της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό».

11 Κατά το άρθρο 3, σημείο 2, στοιχείο α′, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ο ορισμός της έννοιας «χρηματοπιστωτικός οργανισμός» καλύπτει «κάθε επιχείρηση εκτός από πιστωτικό ίδρυμα, η κύρια δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στη διενέργεια μιας ή περισσοτέρων από τις πράξεις που περιλαμβάνονται στα σημεία 2 έως 12 και 14 και 15 του παραρτήματος Ι της οδηγίας 2006/48/ΕΚ» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων (ΕΕ L 177, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/111/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 (ΕΕ L 302, σ. 97). Ο κατάλογος των δραστηριοτήτων αυτών περιλαμβάνει, στο σημείο 4 του παραρτήματος αυτού, τις «[υ]πηρεσίες πληρωμών, όπως ορίζονται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 2007/64/ΕΚ» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ καθώς και 2006/48/ΕΚ και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/ΕΚ (ΕΕ L 319, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/111 (στο εξής: οδηγία για τις υπηρεσίες πληρωμών), και, στο σημείο 5 του εν λόγω παραρτήματος, την «[έ]κδοση και διαχείριση άλλων μέσων πληρωμών […] στο βαθμό που η δραστηριότητα αυτή δεν καλύπτεται από το σημείο 4».

12 Το άρθρο 5 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες προβλέπει ότι «[τ]α κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ αυστηρότερες διατάξεις για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στον τομέα που διέπει η παρούσα οδηγία».

13 Το κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, με τίτλο «Δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη», περιέχει, στα άρθρα 6 έως 10 της οδηγίας αυτής, γενικές διατάξεις περί της συνήθους δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, στα άρθρα 11 και 12 της εν λόγω οδηγίας, ειδικές διατάξεις περί της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, καθώς και, στο άρθρο 13 της ίδιας οδηγίας, ειδικές διατάξεις περί της αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη.

14 Βάσει του άρθρου 7 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη όταν συνάπτουν επιχειρηματικές σχέσεις, όταν διενεργούν περιστασιακές συναλλαγές που ανέρχονται σε ποσό ίσο ή μεγαλύτερο των 15 000 ευρώ, όταν υπάρχει υπόνοια νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας, ανεξάρτητα από κάθε παρέκκλιση, εξαίρεση ή κατώτατο όριο, και όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια ή την καταλληλότητα των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν προηγουμένως για την εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη.

15 Κατά το άρθρο 8 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες:

«1. Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη περιλαμβάνουν:

α) την εξακρίβωση και τον έλεγχο της ταυτότητας του πελάτη βάσει εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών από αξιόπιστη και ανεξάρτητη πηγή·

β) την εξακρίβωση, ενδεχομένως, της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου και τη λήψη ευλόγων μέτρων αναλόγως του βαθμού κινδύνου για τον έλεγχο της ταυτότητάς του[...]·

γ) τη συλλογή πληροφοριών για τον σκοπό και τον σχεδιαζόμενο χαρακτήρα της επιχειρηματικής σχέσης·

δ) την άσκηση συνεχούς εποπτείας όσον αφορά την επιχειρηματική σχέση, με ενδελεχή εξέταση των συναλλαγών που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια αυτής της σχέσης, [...]

2. Τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας εφαρμόζουν καθεμία από τις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, κατά την παράγραφο 1, αλλά μπορούν να καθορίζουν την έκταση των μέτρων αυτών ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου, που θα εξαρτάται από το είδος του πελάτη, της επιχειρηματικής σχέσης, του προϊόντος ή της συναλλαγής. Τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν στις αρμόδιες αρχές […] ότι η έκταση των μέτρων είναι ανάλογη με τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.»

16 Το άρθρο 9, παράγραφοι 1, 5 και 6, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη απαιτούν η εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη και του πραγματικού δικαιούχου να πραγματοποιείται πριν τη σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων ή τη διενέργεια της συναλλαγής.

[...]

5. Τα κράτη μέλη απαιτούν, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το ίδρυμα, ο οργανισμός ή το πρόσωπο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας δεν μπορεί να συμμορφωθεί προς τα στοιχεία α′ έως γ′ του άρθρου 8 παράγραφος 1 να μην μπορεί να εκτελέσει συναλλαγή μέσω τραπεζικού λογαριασμού, να συνάψει την επιχειρηματική σχέση ή να εκτελέσει τη συναλλαγή, ή να πρέπει να περατώσει την επιχειρηματική σχέση και να εξετάσει τη δυνατότητα υποβολής έκθεσης στη [μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών] σε σχέση με τον πελάτη σύμφωνα με το άρθρο 22.

[...]

6. Τα κράτη μέλη απαιτούν από τα ιδρύματα, τους οργανισμούς και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας να εφαρμόζουν τις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, όχι μόνο σε όλους τους νέους πελάτες, αλλά και στους υπάρχοντες πελάτες την κατάλληλη χρονική στιγμή, ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου.»

17 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες προβλέπει ότι:

«Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 7, στοιχεία α′, β′ και δ′, το άρθρο 8 και το άρθρο 9, παράγραφος 1, τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας δεν υπόκεινται στις απαιτήσεις που προβλέπουν τα εν λόγω άρθρα όταν ο πελάτης είναι πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοοικονομικός οργανισμός που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας ή πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοοικονομικός οργανισμός που ευρίσκεται σε τρίτη χώρα η οποία επιβάλλει απαιτήσεις ισοδύναμες προς αυτές της παρούσας οδηγίας και τελεί υπό εποπτεία όσον αφορά τη συμμόρφωσή του προς τις απαιτήσεις αυτές.»

18 Το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες προβλέπει και άλλες περιστάσεις στις οποίες, κατά παρέκκλιση από τα άρθρα 7, στοιχεία α′, β′ και δ′, 8 και 9, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέψουν στα ιδρύματα, στους οργανισμούς και στα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας να μην εφαρμόζουν τη συνήθη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη. Βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας, τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής συγκεντρώνουν, σε κάθε περίπτωση, επαρκείς πληροφορίες ώστε να κρίνουν εάν ο πελάτης μπορεί να εξαιρεθεί κατά την έννοια των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου αυτού.

19 Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες:

«Τα κράτη μέλη απαιτούν από τα ιδρύματα, τους οργανισμούς και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας να εφαρμόζουν, ανάλογα με το βαθμό κινδύνου, αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, επιπλέον των μέτρων που αναφέρονται στα άρθρα 7, 8 και 9, παράγραφος 6, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες, λόγω της φύσης τους, μπορούν να παρουσιάσουν υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και τουλάχιστον στις περιπτώσεις των παραγράφων 2, 3 και 4 και σε άλλες περιπτώσεις που παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και πληρούν τα τεχνικά κριτήρια που καθορίζονται κατά το άρθρο 40, παράγραφος 1, στοιχείο γ′.»

20 Το άρθρο 13, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αφορά τις περιπτώσεις στις οποίες ο πελάτης δεν είναι παρών για να εξακριβωθεί η ταυτότητά του, τις διασυνοριακές σχέσεις τραπεζικής ανταποκρίσεως με ιδρύματα-πελάτες από τρίτες χώρες, καθώς και τις συναλλαγές ή τις επιχειρηματικές σχέσεις με πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα που διαμένουν εντός κράτους μέλους διαφορετικού από το οικείο κράτος μέλος ή σε τρίτη χώρα. Για τις περιπτώσεις αυτού του είδους, απαριθμούνται ειδικά μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη ή παραδείγματα κατάλληλων μέτρων.

21 Σύμφωνα με το άρθρο 20 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα κράτη μέλη απαιτούν από τα ιδρύματα, τους οργανισμούς και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή σε κάθε συναλλαγή που κρίνεται ότι, λόγω της φύσεώς της, είναι ιδιαίτερα επιδεκτική ως προς το να συνδεθεί με νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

22 Το άρθρο 22 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, το οποίο, μαζί με το άρθρο 23 αυτής, προβλέπει υποχρεώσεις αναφοράς, απαιτεί από τα ιδρύματα, τους οργανισμούς και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, και, εφόσον απαιτείται, από τους διευθυντές και τους υπαλλήλους τους, να συνεργάζονται πλήρως, μεταξύ άλλων ενημερώνοντας αμελλητί τη μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών, με δική τους πρωτοβουλία, όταν γνωρίζουν, έχουν υπόνοιες ή έχουν εύλογους λόγους να υποπτεύονται ότι διαπράττεται, επιχειρείται να διαπραχθεί, έχει διαπραχθεί ή επιχειρήθηκε να διαπραχθεί νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

23 Το άρθρο 28 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες απαγορεύει στα ιδρύματα, στους οργανισμούς και στα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, καθώς και στους διευθυντές και τους υπαλλήλους τους, να γνωστοποιούν στον εμπλεκόμενο πελάτη ή σε τρίτους το γεγονός ότι διαβιβάσθηκαν πληροφορίες σύμφωνα με τα άρθρα 22 και 23 της εν λόγω οδηγίας ή ότι διεξάγεται ή μπορεί να διεξαχθεί έρευνα για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

24 Κατά το άρθρο 34, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα κράτη μέλη οφείλουν να απαιτούν από τα ιδρύματα, τους οργανισμούς και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής να θεσπίσουν επαρκείς και κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, αναφοράς ύποπτων συναλλαγών, φύλαξης αρχείων, εσωτερικού ελέγχου, αξιολόγησης κινδύνου, διαχείρισης κινδύνου, διαχείρισης της συμμόρφωσης και επικοινωνίας, ώστε να προλαμβάνουν και να εμποδίζουν τη διενέργεια συναλλαγών που συνδέονται με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

25 Το άρθρο 37 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, το οποίο, μαζί με το άρθρο 36 αυτής, αφορά την εποπτεία, προβλέπει, στην παράγραφό του 1, ότι τα κράτη μέλη απαιτούν από τις αρμόδιες αρχές τουλάχιστον να παρακολουθούν αποτελεσματικά και να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση των ιδρυμάτων, των οργανισμών και των προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής προς τις απαιτήσεις της.

Η οδηγία για τις υπηρεσίες πληρωμών

26 Η οδηγία για τις υπηρεσίες πληρωμών θεσπίζει, μεταξύ άλλων, τους κανόνες βάσει των οποίων διακρίνονται έξι κατηγορίες παρόχων υπηρεσιών πληρωμής, περιλαμβανομένων των πιστωτικών ιδρυμάτων κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2006/48, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 209/111, και των ιδρυμάτων πληρωμών κατά την έννοια της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών.

27 Κατά το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Ορισμοί»:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

3) “υπηρεσίες πληρωμών”: οι επιχειρηματικές δραστηριότητες που αναφέρονται στο παράρτημα [στο οποίο περιλαμβάνεται η εκτέλεση πράξεων πληρωμής]·

4) “ιδρύματα πληρωμών”: τα νομικά πρόσωπα που έχουν άδεια, σύμφωνα με το άρθρο 10 [σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη απαιτούν από τις επιχειρήσεις, που σκοπεύουν να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών, να λάβουν άδεια ως ιδρύματα πληρωμών πριν αρχίσουν την παροχή των υπηρεσιών πληρωμών], να παρέχουν και να εκτελούν υπηρεσίες πληρωμών σε ολόκληρη την Κοινότητα·

[...]

22) “αντιπρόσωπος”: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που παρέχει υπηρεσίες πληρωμών εξ ονόματος ενός ιδρύματος πληρωμών.

[...]»

28 Σύμφωνα με το άρθρο 5, πρώτο εδάφιο, στοιχείο στ′, της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών, η αίτηση για άδεια λειτουργίας ιδρύματος πληρωμών συνοδεύεται από διάφορα έγγραφα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η «περιγραφή των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου που έχει θεσπίσει ο αιτών ώστε να τηρεί τις υποχρεώσεις σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας που προβλέπουν η οδηγία [για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες]». Το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών προβλέπει ότι άδειες χορηγούνται «εάν οι πληροφορίες και τα δικαιολογητικά που συνοδεύουν την αίτηση πληρούν όλες τις απαιτήσεις δυνάμει του άρθρου 5 και εάν οι αρμόδιες αρχές, μετά από διεξοδική εξέταση της αίτησης, καταλήξουν σε ευνοϊκή συνολική αξιολόγηση». Βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 1, της τελευταίας αυτής οδηγίας, οι άδειες μπορούν να ανακαλούνται μόνον υπό ορισμένες περιστάσεις, μεταξύ άλλων, δυνάμει του στοιχείου γ′, της διατάξεως αυτής, όταν το ίδρυμα πληρωμών δεν πληροί πλέον τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση της άδειας.

29 Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών, ίδρυμα πληρωμών που προτίθεται να παρέχει υπηρεσίες πληρωμών μέσω αντιπροσώπου πρέπει να κοινοποιεί στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής συγκεκριμένες πληροφορίες προκειμένου να μπορούν να εγγράψουν τον αντιπρόσωπο αυτό στο δημόσιο μητρώο των εγκεκριμένων ιδρυμάτων πληρωμών, των αντιπροσώπων και των υποκαταστημάτων τους, που προβλέπει το άρθρο 13 της οδηγίας αυτής. Οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνουν το όνομα και τη διεύθυνση του οικείου αντιπροσώπου και μια περιγραφή των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου που θα χρησιμοποιούν οι αντιπρόσωποι για να τηρούν τις υποχρεώσεις που προβλέπει η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

30 Σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών, τα κράτη μέλη ορίζουν ως αρμόδιες αρχές επιφορτισμένες, μεταξύ άλλων, με την αδειοδότηση και την προληπτική εποπτεία των ιδρυμάτων πληρωμών «είτε δημόσιες αρχές είτε οργανισμούς αναγνωρισμένους είτε από την εθνική νομοθεσία είτε από δημόσιες αρχές ρητά εξουσιοδοτημένες προς τούτο από την εθνική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών κεντρικών τραπεζών». Κατά το δεύτερο εδάφιο αυτού του άρθρου 20, παράγραφος 1, «η ανεξαρτησία των αρμοδίων αυτών αρχών από οικονομικούς φορείς πρέπει να είναι εγγυημένη και οι συγκρούσεις συμφερόντων πρέπει να αποφεύγονται. Με την επιφύλαξη του πρώτου εδαφίου, τα ιδρύματα πληρωμών, τα πιστωτικά ιδρύματα, τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος ή τα γραφεία ταχυδρομικών επιταγών δεν πρέπει να ορίζονται ως αρμόδιες αρχές».

31 Το άρθρο 21 της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών, με τίτλο «Εποπτεία», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι έλεγχοι που ασκούν οι αρμόδιες αρχές για να διαπιστώνουν τη συνεχή τήρηση του παρόντος τίτλου [που επιγράφεται “Πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών”] να είναι ανάλογοι, επαρκείς και προσαρμοσμένοι στους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα ιδρύματα πληρωμών.

Για να διαπιστώνουν την τήρηση του παρόντος τίτλου, οι αρμόδιες αρχές μπορούν μεταξύ άλλων:

α) να απαιτούν από το ίδρυμα πληρωμών να παρέχει κάθε πληροφορία απαραίτητη για τον σκοπό αυτόν·

β) να πραγματοποιούν επιτόπιους ελέγχους στο ίδρυμα πληρωμών, καθώς και σε κάθε αντιπρόσωπο ή υποκατάστημα που παρέχει υπηρεσίες πληρωμών υπό την ευθύνη του ιδρύματος, ή σε κάθε εξωτερική οντότητα στην οποία ανατίθενται εργασίες υπηρεσιών πληρωμών·

γ) να εκδίδουν συστάσεις και κατευθυντήριες γραμμές και, εφόσον ενδείκνυται, δεσμευτικές διοικητικές διατάξεις· και

δ) να αναστέλλουν ή να ανακαλούν την άδεια στις περιπτώσεις του άρθρου 12.

2. [...] τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι οι αντίστοιχες αρμόδιες αρχές τους μπορούν να επιβάλλουν κυρώσεις ή να λαμβάνουν μέτρα κατά των ιδρυμάτων πληρωμών ή των υπεύθυνων διευθυνόντων τους, σε περίπτωση παράβασης νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων σχετικών με τον έλεγχο ή την άσκηση των δραστηριοτήτων τους σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών. Σκοπός των μέτρων ή κυρώσεων είναι να παύσουν οι παραβάσεις ή να εκλείψουν τα αίτιά τους.

[...]»

32 Το άρθρο 79 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Προστασία των δεδομένων», προβλέπει ότι «[τ]α κράτη μέλη επιτρέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα συστήματα πληρωμών και τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών, όταν χρειάζεται για την πρόληψη, τη διερεύνηση και τον εντοπισμό της απάτης στον τομέα των πληρωμών. Η επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις της [οδηγίας για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα]».

Το ισπανικό δίκαιο

33 Ο νόμος 10/2010, για την πρόληψη της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας (Ley 10/2010 de prevención del blanqueo de capitales y de la financiación del terrorismo), της 28ης Απριλίου 2010 (*BOE* αριθ. 103, της 29ης Απριλίου 2010, σ. 37458), ο οποίος μετέφερε στην ισπανική έννομη τάξη την οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, διακρίνει τρία είδη μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, ήτοι, στα άρθρα 3 έως 6 του νόμου αυτού, τα μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, στο άρθρο 9 του εν λόγω νόμου, τα μέτρα απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και, στο άρθρο 11 του ίδιου νόμου, τα μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη.

34 Τα μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη περιλαμβάνουν, όπως προβλέπεται αντιστοίχως στα άρθρα 3 έως 6 του νόμου 10/2010, την τυπική εξακρίβωση της ταυτότητας των οικείων προσώπων, την εξακρίβωση της ταυτότητας των πραγματικών δικαιούχων, τη συλλογή πληροφοριών για το αντικείμενο και τον σχεδιαζόμενο χαρακτήρα της επιχειρηματικής σχέσεως και τη συνεχή παρακολούθηση της επιχειρηματικής σχέσεως.

35 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, του νόμου 10/2010 ορίζει τα εξής:

«Τα πρόσωπα που υπόκεινται στον παρόντα νόμο εφαρμόζουν όλα τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που προβλέπονται στα προηγούμενα άρθρα, αλλά μπορούν να προσδιορίσουν τον βαθμό εφαρμογής των μέτρων που περιέχονται στα άρθρα 4, 5 και 6 ανάλογα με τον κίνδυνο και το είδος του πελάτη, την επιχειρηματική σχέση, το προϊόν ή τη συναλλαγή, οι δε πληροφορίες αυτές περιέχονται στη ρητή πολιτική αποδοχής των πελατών [...]

Τα πρόσωπα τα οποία αφορά ο παρών νόμος πρέπει να μπορούν να αποδείξουν στις αρμόδιες αρχές ότι τα ληφθέντα μέτρα έχουν το κατάλληλο περιεχόμενο σε σχέση με τον κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας, με προηγούμενη ανάλυση του κινδύνου που πρέπει εν πάση περιπτώσει να είναι γραπτή.

Τα πρόσωπα που υπόκεινται στον παρόντα νόμο εφαρμόζουν συστηματικά τα μέτρα δέουσας επιμέλειας εφόσον υπάρχουν ενδείξεις για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε απαλλαγή, παρέκκλιση ή ανώτατο όριο, ή όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια ή τον κατάλληλο χαρακτήρα των προηγουμένως ληφθέντων στοιχείων.»

36 Σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 3, του νόμου 10/2010, τα πρόσωπα που υπόκεινται στον νόμο αυτό δεν δύνανται να συνάπτουν επιχειρηματική σχέση ή να διενεργούν συναλλαγή όταν δεν μπορούν να εφαρμόζουν τα προβλεπόμενα από τον εν λόγω νόμο μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη. Εάν η αδυναμία εφαρμογής επισυμβεί ενόσω διαρκεί η επιχειρηματική σχέση, οφείλουν να την τερματίσουν.

37 Το άρθρο 9 του νόμου 10/2010 ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 7, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, επιτρέπεται στα πρόσωπα που υπόκεινται στον παρόντα νόμο να μην εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που προβλέπονται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, και στα άρθρα 4, 5 και 6 όσον αφορά τους ακόλουθους πελάτες:

[...]

β) Τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή σε ισοδύναμες τρίτες χώρες, τα οποία αποτελούν αντικείμενο ελέγχου για την εξασφάλιση της τηρήσεως των μέτρων δέουσας επιμέλειας.

[...]

Ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών μπορεί να αποκλείσει με απόφαση την εφαρμογή των μέτρων απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας έναντι ορισμένων πελατών.

2. Η εφαρμογή μέτρων απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας έναντι άλλων πελατών που παρουσιάζουν μικρό κίνδυνο για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας μπορεί να επιτρέπεται με κανονιστική πράξη.

3. Τα πρόσωπα που υπόκεινται στον παρόντα νόμο οφείλουν εν πάση περιπτώσει να συλλέγουν τις πληροφορίες που είναι ικανές για να προσδιοριστεί αν ο πελάτης μπορεί να εμπίπτει σε κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο αυτό.»

38 Το άρθρο 11 του νόμου 10/2010 ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα πρόσωπα που υπόκεινται στον παρόντα νόμο εφαρμόζουν, πλέον των μέτρων συνήθους δέουσας επιμέλειας, αυξημένα μέτρα στις περιπτώσεις που διαλαμβάνονται στο παρόν τμήμα και σε όλες τις άλλες περιπτώσεις που προβλέπονται στην κανονιστική ρύθμιση λόγω του ότι ενέχουν υψηλό κίνδυνος νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

Τα πρόσωπα που υπόκεινται στον παρόντα νόμο εφαρμόζουν επίσης, βάσει της δικής τους εκτιμήσεως του κινδύνου, μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας στις περιπτώσεις οι οποίες, εκ φύσεως, μπορούν να ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και

χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας. Οι δραστηριότητες ιδιωτικών τραπεζικών υπηρεσιών, οι υπηρεσίες μεταφοράς κεφαλαίων και οι εργασίες ανταλλαγής αλλοδαπών νομισμάτων θεωρούνται εν πάση περιπτώσει ότι ενέχουν ένα τέτοιο κίνδυνο.

Τα μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας που απαιτούνται στους κλάδους ή στους τομείς δραστηριότητας που ενέχουν υψηλό κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας μπορούν να καθορίζονται με κανονιστική πράξη.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

39 Η Safe είναι εταιρία που διαχειρίζεται τη μεταφορά κεφαλαίων προς κράτη μέλη άλλα πλην αυτού στο οποίο είναι εγκατεστημένη ή προς τρίτα κράτη, μέσω λογαριασμών που τηρεί ως δικαιούχος σε πιστωτικά ιδρύματα.

40 Οι τράπεζες, αφού ανακάλυψαν παρατυπίες που αφορούσαν τους αντιπροσώπους που μετέφεραν κεφάλαια μέσω των λογαριασμών των τραπεζών αυτών των οποίων δικαιούχος ήταν η Safe, ζήτησαν από τη Safe πληροφορίες, δυνάμει του νόμου 10/2010. Δεδομένου ότι η Safe αρνήθηκε να τους παράσχει τις πληροφορίες αυτές, οι τράπεζες έκλεισαν τους λογαριασμούς που η Safe τηρούσε σε αυτές ως δικαιούχος.

41 Από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι, στις 11 Μαΐου 2011, η BBVA ενημέρωσε για τις παρατυπίες αυτές την Εκτελεστική Αρχή της Επιτροπής για την πρόληψη της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την αποτροπή παραβάσεων περί το νόμισμα της κεντρικής τράπεζας της Ισπανίας (Servicio Ejecutivo de la Comisión de Prevención de Blanqueo de Capitales e Infracciones Monetarias del Banco de España, στο εξής: Sepblac) και δήλωσε στην τελευταία αυτή ότι υποπτευόταν τη Safe για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Στις 22 Ιουλίου 2011, η BBVA γνωστοποίησε στη Safe ότι είχε κλείσει αμετακλήτως τον λογαριασμό αυτής.

42 Ενώπιον του Juzgado de lo Mercantil nº 5 de Barcelona (εμποροδικείο αριθ. 5 της Βαρκελώνης), η Safe αμφισβήτησε την απόφαση της BBVA να κλείσει τον λογαριασμό της, καθώς και τις παρόμοιες αποφάσεις των δύο άλλων τραπεζών, με το αιτιολογικό ότι το κλείσιμο του λογαριασμού αποτελούσε πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού η οποία την εμπόδιζε να ασκήσει κανονικά τη δραστηριότητά της μεταφοράς κεφαλαίων σε κράτη άλλα πλην αυτού στο οποίο είναι εγκατεστημένη. Η Safe ισχυρίστηκε συνεπώς ότι όφειλε εκ του νόμου να έχει λογαριασμό σε τραπεζικό ίδρυμα για να μπορεί να εκτελεί τις εν λόγω μεταφορές κεφαλαίων, πράγμα το οποίο είχε πράξει στις τράπεζες αυτές, και ότι, στην αγορά, τελούσε σε ανταγωνισμό με αυτές. Υποστήριξε επίσης ότι οι τράπεζες της είχαν ζητήσει να παράσχει στοιχεία σχετικά με τους πελάτες της, καθώς και την προέλευση και τον προορισμό των κεφαλαίων, υπό το πρόσχημα των διατάξεων του νόμου 10/2010, πράγμα που αμφισβητούν οι τράπεζες, και ότι η παροχή των πληροφοριών αυτών στις τράπεζες ήταν αντίθετη προς την εθνική νομοθεσία στον τομέα της προστασίας των δεδομένων.

43 Οι τράπεζες αντέτειναν ότι τα μέτρα που ελήφθησαν ήταν σύμφωνα με τον νόμο 10/2010, ότι ήταν δικαιολογημένα, μεταξύ άλλων λόγω του κινδύνου που ενέχει η μεταφορά κεφαλαίων από ένα ίδρυμα σε κράτη άλλα πλην αυτού στο οποίο είναι εγκατεστημένο, και ότι δεν ήταν αντίθετα προς το δίκαιο του ανταγωνισμού.

44 Στις 25 Σεπτεμβρίου 2012, το Juzgado de lo Mercantil nº 5 de Barcelona απέρριψε την αγωγή της Safe. Έκρινε ότι οι τράπεζες μπορούσαν να ζητήσουν από τη Safe να λάβει μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τους πελάτες της και να παράσχει στοιχεία σχετικά με τους τελευταίους αυτούς, υπό την προϋπόθεση ότι είχαν εντοπίσει στη συμπεριφορά της Safe ενδείξεις ότι είχε υπάρξει παράβαση του νόμου 10/2010.

45 Το εν λόγω δικαστήριο εξέτασε σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση αν η συμπεριφορά των τραπεζών ήταν δικαιολογημένη. Έκρινε ότι καμία από τις τράπεζες δεν είχε παραβεί κάποια συγκεκριμένη απαγόρευση πράξεως επιζήμιας για τον ανταγωνισμό, αλλ' ότι οι Sabadell και Liberbank, σε αντίθεση με την BBVA, είχαν ενεργήσει κατά αθέμιτο τρόπο καθόσον δεν αιτιολόγησαν τα ληφθέντα μέτρα. Αντιθέτως, έκρινε ότι η συμπεριφορά της BBVA ήταν δικαιολογημένη, διότι στηριζόταν σε ελέγχους από τους οποίους προέκυπτε ότι το 22 % των μεταφορών που έγιναν μέσω του λογαριασμού της Safe από 1ης Σεπτεμβρίου έως 30 Νοεμβρίου 2010 δεν διενεργήθηκε από αντιπροσώπους εξουσιοδοτημένους προς τούτο από τη Safe και καταγεγραμμένους στην κεντρική τράπεζα της Ισπανίας. Επιπροσθέτως, κατά τη διάρκεια αυτής της χρονικής περιόδου, έγιναν μεταφορές από 1 291 πρόσωπα, ήτοι από αριθμό προσώπων ο οποίος υπερέβαινε κατά πολύ εκείνον των αντιπροσώπων της Safe. Επιπλέον, σε έκθεση εμπειρογνωμόνων προβάλλονταν οι κίνδυνοι τους οποίους ενέχουν μεταφορές κεφαλαίων που δεν διενεργούνται από αντιπροσώπους γνωστής ταυτότητας.

46 Οι Safe, Sabadell και Liberbank άσκησαν έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Audiencia Provincial, Barcelona (περιφερειακό εφετείο της Βαρκελώνης στο εξής: αιτούν δικαστήριο), το οποίο συνεκδικάζει τις τρεις αυτές εφέσεις.

47 Κατά το αιτούν δικαστήριο, όλοι οι οικείοι διάδικοι υπόκεινται στον νόμο 10/2010, καθόσον εμπίπτουν στις κατηγορίες που διαλαμβάνονται στο άρθρο 2 του νόμου αυτού και οι οποίες περιλαμβάνουν πιστωτικά ιδρύματα και ιδρύματα πληρωμών. Εξάλλου, όλοι οι διάδικοι τελούν μεταξύ τους σε σχέση ανταγωνισμού και ασκούν την ίδια δραστηριότητα μεταφοράς κεφαλαίων σε κράτη διαφορετικά από εκείνο εντός του οποίου είναι εγκαταστημένοι. Ωστόσο, τα ιδρύματα πληρωμών όπως είναι η Safe πρέπει να ασκούν τη δραστηριότητα αυτή μέσω λογαριασμών που τηρούν σε πιστωτικά ιδρύματα όπως είναι οι τράπεζες.

48 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, η Safe υποστηρίζει, πρώτον, ότι η BBVA δεν ήταν υποχρεωμένη να λάβει μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τους πελάτες όταν αυτοί συνίστανται σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, για τον λόγο ότι αυτοί τελούν υπό την άμεση εποπτεία των δημοσίων αρχών, εν προκειμένω της Τράπεζας της Ισπανίας. Δεύτερον, ισχυρίζεται ότι, στην Ισπανία, μόνον η Sepblac μπορεί να έχει πρόσβαση στα στοιχεία των πελατών των ιδρυμάτων πληρωμών. Τρίτον, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η BBVA όφειλε να λάβει τέτοια μέτρα δέουσας επιμέλειας, θα έπρεπε να εκπονήσει προηγουμένως αναλυτική και εξαντλητική μελέτη με αντικείμενο την πολιτική της Safe προκειμένου να συμμορφωθεί προς τη σχετική νομοθεσία. Εν προκειμένω, η BBVA περιορίστηκε στο να ζητήσει απλώς μια έκθεση εμπειρογνωμόνων, η οποία καταρτίστηκε με βάση τα δικά της δεδομένα. Τέταρτον, ο νόμος 10/2010 δεν εφαρμόζεται επί προσώπων, όπως είναι οι αντιπρόσωποι, που παρέχουν συνδρομή στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς για τη μεταφορά κεφαλαίων.

49 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, η Sabadell επικαλείται το γεγονός ότι η απόφαση του Juzgado de lo Mercantil nº 5 de Barcelona δέχθηκε ότι, καταρχήν, αυτή μπορούσε να λάβει μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τους πελάτες της, έκρινε όμως ότι δεν μπορούσε να το πράξει αυτό στη συγκεκριμένη περίπτωση. Όσον αφορά τη Liberbank, αυτή ισχυρίζεται ότι το κλείσιμο του λογαριασμού που τηρούσε η Safe ήταν δικαιολογημένο, δεδομένου ότι η τελευταία αυτή δεν είχε παράσχει τις πληροφορίες που της ζητήθηκαν.

50 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι τρία κύρια ζητήματα ανακύπτουν σε σχέση με την ερμηνεία του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

51 Πρώτον, τίθεται το ζήτημα αν, με γνώμονα το άρθρο 5 της οδηγίας αυτής, το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ, στον τομέα που διέπεται από την εν λόγω οδηγία, αυστηρότερες διατάξεις για την αποτροπή της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας, μπορεί να θεωρηθεί ότι επιτρέπεται στον εθνικό νομοθέτη να μεταφέρει στην εσωτερική έννομη τάξη την εξαίρεση ή την παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 11, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας με διατύπωση που διαφέρει από το

αυστηρά καθορισμένο περιεχόμενό της. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο b, του νόμου 10/2010 ορίζει ότι επιτρέπεται στα πρόσωπα που υπόκεινται στον νόμο αυτό «να μην εφαρμόζουν τα μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας» ως προς τον πελάτη όσον αφορά πελάτες που είναι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί εγκατεστημένοι στην Ένωση ή σε ισοδύναμες τρίτες χώρες και οι οποίοι αποτελούν αντικείμενο ελέγχου για την εξασφάλιση της τηρήσεως των μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη.

52 Δεύτερον, κατά την ερμηνεία του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σε συνδυασμό με το άρθρο 7 αυτής, ανακύπτει το ζήτημα αν ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να εισαγάγει γνήσια και άνευ όρων εξαίρεση από την υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να λαμβάνουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τους πελάτες τους, όταν οι τελευταίοι είναι ιδρύματα πληρωμών που υπόκεινται με τη σειρά τους στην οδηγία αυτή, λόγω του ότι έχουν την ιδιότητα των χρηματοπιστωτικών οργανισμών που επίσης υπόκεινται στο δικό τους σύστημα εποπτείας.

53 Τρίτον, τίθεται το ζήτημα αν η εξαίρεση που προβλέπει η εν λόγω διάταξη αφορά αποκλειστικά τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ή αν καταλαμβάνει επίσης τα μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας.

54 Επικουρικώς τίθενται και άλλα ζητήματα, σε περίπτωση που το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θα είχε την έννοια ότι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί δικαιούνται να θεσπίζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ή μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας ή ακόμη ότι είναι υποχρεωμένοι να το πράττουν, είτε βάσει της κανονιστικής ρυθμίσεως της Ένωσης είτε βάσει της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως.

55 Αυτά τα άλλα ζητήματα αφορούν, αφενός, τη σύνδεση του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με το άρθρο 21 της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών και αποσκοπούν στον προσδιορισμό των ορίων των μέτρων δέουσας επιμέλειας και των μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας που τα τραπεζικά ιδρύματα δύνανται, ενδεχομένως, να εφαρμόζουν έναντι των ιδρυμάτων πληρωμών. Αφορούν, αφετέρου, το αν η παροχή στα πιστωτικά ιδρύματα, από τα ιδρύματα πληρωμών, των στοιχείων σχετικά με τους πελάτες τους είναι σύμφωνη προς το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα δε προς την οδηγία για τα προσωπικά δεδομένα.

56 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Audiencia Provincial de Barcelona αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Επί της ερμηνείας του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες:

α) Ερμηνευόμενο σε σχέση με το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής, ήταν βούληση του κοινοτικού νομοθέτη να εισαγάγει γνήσια εξαίρεση από τη δυνατότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων να λαμβάνουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τους πελάτες τους, όταν οι τελευταίοι είναι ιδρύματα πληρωμών τα οποία υπόκεινται με τη σειρά τους σε δικό τους σύστημα εποπτείας, ή απλώς να παράσχει δυνατότητα εξαιρέσεως;

β) Ερμηνευόμενο σε σχέση με το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας, δύναται ο εθνικός νομοθέτης να μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο την εξαίρεση που περιέχεται στον προαναφερθέντα κανόνα υπό όρους διαφορετικούς σε σχέση με το ίδιο το περιεχόμενό του;

γ) Έχει εφαρμογή η εξαίρεση του εν λόγω άρθρου 11, παράγραφος 1, και στα μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας, υπό τους ίδιους όρους σε σχέση με τα μέτρα δέουσας επιμέλειας;

2) Επικουρικώς, σε περίπτωση που η απάντηση στο πρώτο ερώτημα, στοιχεία α′ έως γ′, είναι καταφατική όσον αφορά τη δυνατότητα λήψεως από τα πιστωτικά ιδρύματα μέτρων δέουσας επιμέλειας και αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τα ιδρύματα πληρωμών:

   α) Έως ποίου σημείου εκτείνεται η δυνατότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων να εποπτεύουν τη λειτουργία του ιδρύματος πληρωμών; Μπορεί να γίνει δεκτό ότι τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν αρμοδιότητα, δυνάμει των οριζομένων στην οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, να ασκούν εποπτεία στις διαδικασίες και τα μέτρα επιμέλειας που τα ιδρύματα πληρωμών λαμβάνουν ή η εν λόγω αρμοδιότητα ανήκει αποκλειστικώς στις δημόσιες αρχές στις οποίες αναφέρεται η οδηγία για τις υπηρεσίες πληρωμών, εν προκειμένω στην Banco de España (Κεντρική Τράπεζα της Ισπανίας);

   β) Απαιτείται για την εφαρμογή της εν λόγω δυνατότητας λήψεως μέτρων από τα πιστωτικά ιδρύματα κάποιου είδους ειδική αιτιολόγηση συναρτώμενη με τις πράξεις του ιδρύματος πληρωμών ή μπορεί κάλλιστα η εν λόγω δυνατότητα να τύχει γενικής εφαρμογής, λόγω του απλού γεγονότος ότι το ίδρυμα πληρωμών αναπτύσσει δραστηριότητα ενέχουσα κίνδυνο, όπως είναι η αποστολή εμβασμάτων στο εξωτερικό;

   γ) Σε περίπτωση που κριθεί ότι απαιτείται ειδική αιτιολόγηση προκειμένου τα πιστωτικά ιδρύματα να μπορούν να λαμβάνουν μέτρα επιμέλειας ως προς τα ιδρύματα πληρωμών:

      i. Ποιες είναι οι κρίσιμες συμπεριφορές στις οποίες το τραπεζικό ίδρυμα οφείλει να εφιστά την προσοχή του προκειμένου να λάβει μέτρα επιμέλειας;

      ii Δύναται να θεωρηθεί το πιστωτικό ίδρυμα αρμόδιο να αξιολογεί, προς το σκοπό αυτό, τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που το ίδρυμα πληρωμών εφαρμόζει στις διαδικασίες του;

      iii Αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση από το πιστωτικό ίδρυμα της εξουσίας αυτής να έχει προηγουμένως διαπιστώσει στη λειτουργία του ιδρύματος πληρωμών ορισμένη συμπεριφορά που το καθιστά ύποπτο συμμετοχής στις δραστηριότητες νομιμοποιήσεως κεφαλαίων από παράνομες δραστηριότητες ή στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας;

3) Σε περίπτωση, ομοίως, που κριθεί ότι τα πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν εξουσία λήψεως μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τα ιδρύματα πληρωμών:

   α) Πρέπει να γίνει δεκτό ότι μεταξύ των μέτρων αυτών μπορεί να περιλαμβάνεται η απαίτηση διαβιβάσεως των στοιχείων της ταυτότητας όλων των πελατών τους από τους οποίους προέρχονται τα κεφάλαια που εμβάζονται, καθώς επίσης της ταυτότητας των ληπτών;

   β) Είναι σύμφωνη με την οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα η επιβολή στα ιδρύματα πληρωμών της υποχρεώσεως να παρέχουν τα στοιχεία των πελατών τους στα πιστωτικά ιδρύματα με τα οποία υποχρεούνται να συνεργάζονται και με τα οποία τελούν ταυτόχρονα σε σχέση ανταγωνισμού;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

57 Εκ προοιμίου, πρέπει να τονιστεί ότι από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι η BBVA άρχισε να έχει υπόνοιες για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αφότου ανακάλυψε παρατυπίες στις πληροφορίες σχετικά με τους αντιπροσώπους που μετέφεραν κεφάλαια μέσω του λογαριασμού που τηρούσε ως δικαιούχος η Safe

στην BBVA. Η BBVA ζήτησε από τη Safe πληροφορίες δυνάμει του νόμου 10/2010 και, δεδομένου ότι η τελευταία αυτή αρνήθηκε να παράσχει τις πληροφορίες αυτές, έκλεισε τον λογαριασμό της Safe. Συγκεκριμένα, καίτοι το άρθρο 9 του νόμου αυτού επιτρέπει την εφαρμογή μέτρων απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στην περίπτωση που οι πελάτες συνίστανται σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς οι οποίοι τελούν υπό εποπτεία όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους με τα μέτρα δέουσας επιμέλειας, εντούτοις, σύμφωνα με το άρθρο 11 του ίδιου νόμου, πρέπει να λαμβάνονται μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στις περιπτώσεις οι οποίες, βάσει αναλύσεως του κινδύνου, μπορούν να ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας. Μεταξύ των καταστάσεων που, εκ φύσεως, ενέχουν ένα τέτοιο κίνδυνο, συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, οι υπηρεσίες μεταφοράς κεφαλαίων.

58 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 5, 7, 11, παράγραφος 1, και 13 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία, αφενός, επιτρέπει την εφαρμογή μέτρων συνήθους δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στην περίπτωση που οι πελάτες συνίστανται σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς οι οποίοι τελούν υπό εποπτεία όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους με τα μέτρα δέουσας επιμέλειας και, αφετέρου, επιβάλλει στα ιδρύματα, στους οργανισμούς και στα πρόσωπα που υπόκεινται στην εν λόγω οδηγία να εφαρμόζουν, βάσει δικής τους αξιολογήσεως του κινδύνου, μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στις περιπτώσεις οι οποίες, εκ φύσεως, μπορούν να ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας, όπως είναι η μεταφορά κεφαλαίων.

59 Η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες προβλέπει, στα τμήματα 1 έως 3 του κεφαλαίου της ΙΙ, με τίτλο «Δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη», τριών ειδών μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, ήτοι τα συνήθη, τα απλουστευμένα και τα αυξημένα μέτρα.

60 Στο τμήμα 1 του κεφαλαίου αυτού, με τίτλο «Γενικές διατάξεις», το άρθρο 7, στοιχεία α' έως δ', της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες απαριθμεί τις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή έχουν την υποχρέωση να εφαρμόζουν συνήθη μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, διότι θεωρούνται ότι ενέχουν κινδύνους νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας που μπορούν να αποτρέπονται με τα μέτρα των άρθρων 8 και 9 της εν λόγω οδηγίας. Οι περιπτώσεις αυτές αφορούν τη σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων, τη διενέργεια περιστασιακών συναλλαγών ποσού 15 000 ευρώ και άνω, την ύπαρξη υπόνοιας νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας και την ύπαρξη αμφιβολιών για την ακρίβεια ή την καταλληλότητα των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν προηγουμένως για την εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη.

61 Στις περιπτώσεις που διαλαμβάνονται στο εν λόγω άρθρο 7, τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή οφείλουν να εφαρμόζουν μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, που περιλαμβάνουν, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, τον προσδιορισμό και την εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη, ενδεχομένως, τον προσδιορισμό της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου, τη συλλογή πληροφοριών για τον σκοπό και τον σχεδιαζόμενο χαρακτήρα της επιχειρηματικής σχέσεως και την άσκηση συνεχούς εποπτείας όσον αφορά την επιχειρηματική σχέση και τις συναλλαγές που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί. Όπως προκύπτει από την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, το περιεχόμενο αυτών των υποχρεώσεων δέουσας επιμέλειας μπορεί να προσαρμόζεται ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου, που θα εξαρτάται από το είδος του πελάτη, της επιχειρηματικής σχέσεως, του προϊόντος ή της συναλλαγής.

62 Σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 6, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα κράτη μέλη πρέπει οφείλουν να απαιτούν από τα ιδρύματα, τους οργανισμούς και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή να εφαρμόζουν τις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας ως

προς τον πελάτη, όχι μόνο σε όλους τους νέους πελάτες, αλλά και στους υπάρχοντες πελάτες την κατάλληλη χρονική στιγμή, ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου. Ωστόσο, δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, τα κράτη μέλη οφείλουν να απαιτούν η εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη και του πραγματικού δικαιούχου να πραγματοποιείται πριν τη σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων ή τη διενέργεια της συναλλαγής.

63 Κατά συνέπεια, στα άρθρα 7 έως 9 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ο νομοθέτης της Ένωσης προσδιόρισε τις περιστάσεις υπό τις οποίες θεώρησε ότι η εθνική κανονιστική ρύθμιση πρέπει να προβλέπει συνήθη μέτρα δέουσας επιμέλειας προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

64 Σε άλλες περιπτώσεις, που εξαρτώνται, μεταξύ άλλων, από το είδος του πελάτη, της επιχειρηματικής σχέσεως, του προϊόντος ή της συναλλαγής, ο κίνδυνος μπορεί να είναι χαμηλότερος ή υψηλότερος, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 10, 22 και 24 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τα άρθρα 11 και 13 της εν λόγω οδηγίας αφορούν τις καταστάσεις αυτές και επιβάλλουν στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν την εφαρμογή διαφορετικών επιπέδων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη.

65 Υπό ορισμένες προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 11 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, δεν είναι αναγκαία η εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη που προβλέπονται στα άρθρα 8 και 9, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας σε περιπτώσεις στις οποίες τα μέτρα αυτά θα έπρεπε, καταρχήν, να εφαρμοστούν, σύμφωνα με το άρθρο 7, στοιχείο α′, στοιχείο β′ και στοιχείο δ′, της εν λόγω οδηγίας. Οι εν λόγω προϋποθέσεις αφορούν καταστάσεις στις οποίες ο νομοθέτης της Ένωσης έκρινε ότι ο κίνδυνος νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας ήταν χαμηλότερος λόγω, μεταξύ άλλων, της ταυτότητας του πελάτη ή της αξίας και του περιεχομένου της συναλλαγής ή του προϊόντος.

66 Τούτο ισχύει, ειδικότερα, κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όταν ο πελάτης ιδρύματος, οργανισμού ή προσώπου που υπόκειται στην οδηγία αυτή είναι ο ίδιος πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικός οργανισμός που υπόκειται στην εν λόγω οδηγία.

67 Πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν εισάγει παρέκκλιση από το άρθρο 7, στοιχείο γ′, της οδηγίας αυτής.

68 Βάσει της διατάξεως αυτής, σε συνδυασμό με το άρθρο 11, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη πρέπει πάντοτε να εφαρμόζονται όταν υπάρχει υπόνοια για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, χωρίς εξάλλου η έννοια αυτή να ορίζεται στην εν λόγω οδηγία. Ως εκ τούτου, οσάκις εγείρεται τέτοια υπόνοια, απαγορεύεται σε κράτος μέλος να επιτρέπει ή να απαιτεί τη λήψη μέτρων απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη.

69 Επιπλέον, πρέπει να αναφερθεί ότι, σε αντίθεση με όσα υποστηρίζει η Safe, η παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση που προβλέπει την εφαρμογή, από τα οικεία ιδρύματα, οργανισμούς και πρόσωπα, μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας δυνάμει του άρθρου 13 της εν λόγω οδηγίας.

70 Συγκεκριμένα, το άρθρο 11, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας αποσκοπεί αποκλειστικά στο να εισαγάγει παρέκκλιση από τα μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη που προβλέπονται στο τμήμα 1 του κεφαλαίου ΙΙ. Η διάταξη αυτή, δεδομένου ότι δεν περιέχει καμία

αναφορά στο άρθρο 13 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, που περιέχεται στο τμήμα 3 του κεφαλαίου αυτού, ουδεμία ασκεί επιρροή, όπως επισήμανε και η γενική εισαγγελέας στο σημείο 94 των προτάσεών της, στη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη που απαιτείται όταν ο κίνδυνος είναι υψηλότερος. Επιπλέον, στα ιδρύματα, στους οργανισμούς και στα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή επιτρέπεται να εφαρμόζουν τα μέτρα απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη «σύμφωνα με την προσέγγιση που βασίζεται στην εκτίμηση του κινδύνου» μόνο σε ενδεδειγμένες περιπτώσεις, όπως αναφέρει η αιτιολογική σκέψη 22 της εν λόγω οδηγίας. Από την αιτιολογική σκέψη 24 της ίδιας αυτής οδηγίας προκύπτει όμως ότι, καίτοι θα πρέπει να διαπιστώνονται η ταυτότητα και η επιχειρηματική εικόνα όλων των πελατών, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες απαιτούνται ιδιαίτερα αυστηρές διαδικασίες εξακρίβωσης και ελέγχου της ταυτότητας του πελάτη λόγω υψηλότερου κινδύνου νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

71 Κατά συνέπεια, αν υπάρχει υψηλότερος κίνδυνος νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας όπως προβλέπεται στο άρθρο 13 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, το γεγονός ότι ο πελάτης είναι ο ίδιος πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικός οργανισμός που υπόκειται στην εν λόγω οδηγία δεν εμποδίζει τη δυνατότητα κράτους μέλους να απαιτεί την εφαρμογή έναντι του πελάτη αυτού μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας κατά την έννοια του άρθρου 13 της εν λόγω οδηγίας.

72 Το άρθρο 13 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες επιβάλλει στα κράτη μέλη να προβλέπουν ότι τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή λαμβάνουν, ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου, ιδίως σε περιπτώσεις οι οποίες λόγω της φύσεώς τους ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας, τουλάχιστον δε στις περιπτώσεις που προσδιορίζονται στις παραγράφους 2 έως 4 του άρθρου αυτού, αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη επιπλέον των μέτρων που διαλαμβάνονται στα άρθρα 7, 8 και 9, παράγραφος 6, της εν λόγω οδηγίας.

73 Από τη λέξη «τουλάχιστον» προκύπτει ότι, καίτοι το άρθρο 13 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες απαριθμεί ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να προβλέπουν την εφαρμογή αυξημένων μέτρων δέουσας επιμέλειας, η απαρίθμηση αυτή δεν είναι εντούτοις εξαντλητική. Τα κράτη μέλη διαθέτουν σημαντικό περιθώριο εκτιμήσεως, κατά τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας αυτής, όσον αφορά τον κατάλληλο τρόπο εφαρμογής της υποχρεώσεως προβλέψεως μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας και προσδιορισμού τόσο των καταστάσεων στις οποίες υφίσταται ένας τέτοιος υψηλότερος κίνδυνος όσο και των μέτρων δέουσας επιμέλειας.

74 Συνεπώς, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 95 των προτάσεών της, το άρθρο 13, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καίτοι δεν αφορά τη μεταφορά κεφαλαίων από ίδρυμα σε κράτη άλλα πλην αυτού στο οποίο είναι εγκατεστημένο, δεν στερεί από τα κράτη μέλη τη δυνατότητα να αναγνωρίζουν στο εθνικό τους δίκαιο, υιοθετώντας μια προσέγγιση που βασίζεται στην εκτίμηση του κινδύνου, και άλλες περιπτώσεις οι οποίες λόγω της φύσεώς τους παρουσιάζουν υψηλότερο κίνδυνο και συνεπώς δικαιολογούν ή ακόμα και επιβάλλουν την εφαρμογή μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, πέραν των μέτρων συνήθους δέουσας επιμέλειας.

75 Ως εκ τούτου, παρά την παρέκκλιση του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα άρθρα 7 και 13 της οδηγίας αυτής επιβάλλουν στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην εν λόγω οδηγία λαμβάνουν, στις περιπτώσεις που οι πελάτες είναι και οι ίδιοι ιδρύματα, οργανισμοί ή πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα συνήθη μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη βάσει του άρθρου 7, στοιχείο γ', της

οδηγίας αυτής και αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη βάσει του άρθρου 13 της εν λόγω οδηγίας στις περιπτώσεις που εκ φύσεως ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

76 Τέλος, όσον αφορά το άρθρο 9 του νόμου 10/2010 το οποίο επιτρέπει εφαρμογή μέτρων συνήθους δέουσας επιμέλειας έναντι χρηματοπιστωτικών οργανισμών ακόμα και όταν δεν υπάρχει υπόνοια ή υψηλότερος κίνδυνος νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας κατά την έννοια των άρθρων 7, στοιχείο γ', και 13 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, πρέπει να υπομνησθεί ότι η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες προβαίνει απλώς σε μια ελάχιστη εναρμόνιση και ότι, ακόμη και όταν τα κράτη μέλη έχουν μεταφέρει ορθώς τα άρθρα 7, 11 και 13 της οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη τους, το άρθρο 5, της οδηγίας αυτής επιτρέπει σε αυτά να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ αυστηρότερες διατάξεις, εφόσον οι διατάξεις αυτές ενισχύουν την καταπολέμηση της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Jyske Bank Gibraltar, C-212/11, EU:C:2013:270, σκέψη 61).

77 Πρέπει επιπλέον να επισημανθεί ότι οι «αυστηρότερες διατάξεις», που διαλαμβάνονται στο άρθρο 5 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, μπορούν να αφορούν καταστάσεις για τις οποίες η οδηγία αυτή προβλέπει ορισμένο είδος δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και επίσης και άλλες καταστάσεις για τις οποίες τα κράτη μέλη εκτιμούν ότι ενέχουν κίνδυνο.

78 Το άρθρο 5 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο Ι αυτής, με τίτλο «Αντικείμενο, Πεδίο και Ορισμοί», και έχει εφαρμογή σε όλες τις διατάξεις στον τομέα που διέπεται από την οδηγία αυτή για την πρόληψη της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας. Εντεύθεν προκύπτει ότι το περιεχόμενο του άρθρου αυτού περιορίζεται στις διατάξεις του κεφαλαίου ΙΙ της εν λόγω οδηγίας, που τιτλοφορείται «Δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη». Ως εκ τούτου, κράτος μέλος μπορεί να προβλέπει ότι πιστωτικό ίδρυμα δύναται να λαμβάνει μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη έναντι ιδρύματος πληρωμών, ακόμη και όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και, συνεπώς, ακόμη και όταν δεν υπάρχει καμία υπόνοια κατά την έννοια του άρθρου 7, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής, και σε περιπτώσεις πέραν όσων απαριθμούνται στα άρθρα 7 και 13 της εν λόγω οδηγίας.

79 Ορίζοντας ότι τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ αυστηρότερες διατάξεις για την καταπολέμηση της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας στον τομέα που διέπει η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας δεν παρέχει στα κράτη ευχέρεια ή υποχρέωση να νομοθετούν δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, αλλά περιορίζεται, σε αντίθεση με τις διατάξεις που προβλέπονται στο κεφάλαιο ΙΙ της εν λόγω οδηγίας, να αναγνωρίσει την εξουσία των κρατών μελών δυνάμει του εθνικού δικαίου να προβλέπουν τέτοιες αυστηρότερες διατάξεις πέραν του πλαισίου του καθεστώτος που θέσπισε η ίδια αυτή οδηγία (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Julián Hernández κ.λπ., C-198/13, EU:C:2014:2055, σκέψη 44).

80 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

— Τα άρθρα 5, 7, 11, παράγραφος 1, και 13 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία, αφενός, επιτρέπει την εφαρμογή μέτρων συνήθους δέουσας επιμέλειας ως προς πελάτες οι οποίοι συνίστανται σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που τελούν υπό εποπτεία όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους με τα μέτρα δέουσας επιμέλειας οσάκις υπάρχει υπόνοια νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας κατά την έννοια του άρθρου 7, στοιχείο γ', της οδηγίας

αυτής, και, αφετέρου, επιβάλλει στα ιδρύματα, στους οργανισμούς και στα πρόσωπα που υπόκεινται στην εν λόγω οδηγία να εφαρμόζουν, βάσει δικής τους αξιολογήσεως του κινδύνου, αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στις περιπτώσεις οι οποίες, εκ φύσεως, ενδέχεται να ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, όπως είναι η μεταφορά κεφαλαίων.

— Επιπλέον, ακόμη και όταν δεν υπάρχει τέτοια υπόνοια ή τέτοιος κίνδυνος, το άρθρο 5 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ αυστηρότερες διατάξεις, εφόσον οι διατάξεις αυτές αποσκοπούν στην ενίσχυση της καταπολεμήσεως της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

Επί του δευτέρου ερωτήματος, στοιχεία α′ και γ′, υπό ii

81 Με το δεύτερο ερώτημα, στοιχείο α′, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, πώς πρέπει να ερμηνευθεί η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες όσον αφορά τα όρια των εξουσιών που διαθέτουν τα πιστωτικά ιδρύματα, δυνάμει της εν λόγω οδηγίας, έναντι των ιδρυμάτων πληρωμών τα οποία είναι πελάτες τους και τα οποία υπόκεινται εξάλλου στην εν λόγω οδηγία και στην οδηγία για τις υπηρεσίες πληρωμών. Με το δεύτερο ερώτημα, στοιχείο γ′, υπό ii, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχει την έννοια ότι πιστωτικό ίδρυμα δύναται να αξιολογεί τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη που εφαρμόζονται από ίδρυμα πληρωμών.

82 Πρέπει να τονιστεί ότι από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι τα ερωτήματα αυτά αφορούν την από κοινού ερμηνεία της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών, ειδικότερα του άρθρου 21 της τελευταίας αυτής που ορίζει τις εξουσίες που παρέχονται στις εθνικές αρχές για την εποπτεία των ιδρυμάτων πληρωμών. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σχετικά με το περιεχόμενο της εξουσίας που μπορεί να παρασχεθεί στα πιστωτικά ιδρύματα στον τομέα του ελέγχου των συναλλαγών των ιδρυμάτων πληρωμών. Εκτιμά ότι η οδηγία για τις υπηρεσίες πληρωμών απονέμει αυτή την εξουσία ελέγχου μόνο στην αρμόδια εθνική αρχή, εν προκειμένω στη Sepblac, αλλά διερωτάται μήπως η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες απονέμει εμμέσως στα τραπεζικά ιδρύματα ορισμένη εξουσία ελέγχου των ιδρυμάτων πληρωμών μέσω της δυνατότητας λήψεως αυξημένων μέτρων δέουσας επιμέλειας.

83 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αφορά τις υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας τις οποίες υπέχουν τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή. Συνεπώς, το άρθρο 8, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα στοιχεία μιας επιχειρηματικής σχέσεως σε σχέση με τα οποία τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην ίδια οδηγία οφείλουν να λαμβάνουν πληροφορίες.

84 Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 5, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα κράτη μέλη απαιτούν, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το οικείο ίδρυμα, οργανισμός ή πρόσωπο δεν μπορεί να συμμορφωθεί προς το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχεία α′ έως γ′, της οδηγίας αυτής, να μην μπορεί να εκτελέσει συναλλαγή μέσω τραπεζικού λογαριασμού, να συνάψει την επιχειρηματική σχέση ή να εκτελέσει τη συναλλαγή, ή να πρέπει να περατώσει την επιχειρηματική σχέση. Κατά συνέπεια, η θέσπιση μέτρου όπως ο τερματισμός επιχειρηματικής σχέσεως, που προβλέπεται στο άρθρο 9, παράγραφος 5, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αποτελεί τη συνέπεια της ανικανότητας

ιδρύματος, οργανισμού ή προσώπου υποκείμενου στην οδηγία αυτή να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας που υπέχει από το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχεία α′ έως γ′, της εν λόγω οδηγίας, όπως αυτές εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη.

85 Η εφαρμογή του άρθρου 9, παράγραφος 5, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν εξαρτάται από τον λόγο για τον οποίο ένα ίδρυμα, ένας οργανισμός ή ένα πρόσωπο που υπόκειται στην οδηγία αυτή δεν μπορεί να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας που προβλέπονται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α′ έως στοιχείο γ′, της εν λόγω οδηγίας. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι ο πελάτης ιδρύματος, οργανισμού ή προσώπου υποκείμενου στην οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν συνεργάζεται, παρέχοντας τις πληροφορίες που θα του παρείχαν τη δυνατότητα να συμμορφωθεί προς το εθνικό δίκαιο εφαρμόζοντας το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, δεν είναι αναγκαίο για να επέλθουν οι συνέπειες που προβλέπονται στο άρθρο 9, παράγραφος 5, της εν λόγω οδηγίας.

86 Γεγονός παραμένει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν στις αρμόδιες αρχές που διαλαμβάνονται στο άρθρο 37 της εν λόγω οδηγίας ότι η έκταση των μέτρων που ελήφθησαν στο πλαίσιο της υποχρεώσεώς τους δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, των οποίων το περιεχόμενο μπορεί να προσαρμοσθεί ανάλογα με τον κίνδυνο που συνδέεται με το είδος του πελάτη, της επιχειρηματικής σχέσεως ή της σχετικής συναλλαγής, είναι κατάλληλη λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας .

87 Συναφώς, τέτοιου είδους μέτρα πρέπει να έχουν συγκεκριμένο σύνδεσμο με τον κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας και να είναι αναλογικά σε σχέση με τον κίνδυνο αυτό. Επομένως, μέτρο όπως ο τερματισμός επιχειρηματικής σχέσεως, που προβλέπεται στο άρθρο 9, παράγραφος 5, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, δεν πρέπει να λαμβάνεται, με γνώμονα το άρθρο 8, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, ελλείψει επαρκών πληροφοριών συνδεομένων με τον κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

88 Περαιτέρω, το άρθρο 37 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων επιβάλλει στις αρμόδιες εθνικές αρχές να παρακολουθούν αποτελεσματικά και να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση των ιδρυμάτων, των οργανισμών και των προσώπων που υπόκεινται στην οδηγία αυτή, στους οποίους περιλαμβάνονται τα πιστωτικά ιδρύματα και τα ιδρύματα πληρωμών που εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς κάποιον από τους πελάτες τους, προς τις υποχρεώσεις που προβλέπει η εν λόγω οδηγία.

89 Εντεύθεν προκύπτει ότι οι υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και αναφοράς που υπέχουν τα πιστωτικά ιδρύματα, αφενός, και τα μέτρα εποπτείας και ελέγχου που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των αρμόδιων εθνικών αρχών, αφετέρου, συνιστούν ένα σύνολο προληπτικών και αποτρεπτικών μέτρων για την αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας, καθώς και για τη διασφάλιση της ευρωστίας και της ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

90 Αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Safe, τούτο δεν έχει εντούτοις ως συνέπεια ότι, όταν ενεργούν βάσει των εθνικών νόμων περί εφαρμογής των άρθρων 8 και 9 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή αναλαμβάνουν τον εποπτικό ρόλο που επιφυλάσσεται στις αρμόδιες αρχές.

91 Τούτο ομοίως δεν έχει ως συνέπεια ότι τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μπορούν να θίξουν το καθήκον εποπτείας των ιδρυμάτων πληρωμών με το οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 21 της οδηγίας για

τις υπηρεσίες πληρωμών, είναι επιφορτισμένες οι αρμόδιες αρχές, προκειμένου να ελέγξουν την τήρηση των διατάξεων του τίτλου ΙΙ, που επιγράφεται «Πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών», της οδηγίας αυτής και να υποκαταστήσουν τις εν λόγω εποπτικές αρχές.

92 Καίτοι τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες οφείλουν να εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που διαλαμβάνονται στο άρθρο 8, σε συνδυασμό με τα άρθρα 11 και, ενδεχομένως, 13 της ίδιας οδηγίας, και μπορούν κατά την έννοια αυτή να οδηγηθούν να λάβουν υπόψη τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που οι πελάτες τους εφαρμόζουν στις δικές τους διαδικασίες, γεγονός παραμένει ότι τα μέτρα εποπτείας και ελέγχου ανατίθενται, με τα άρθρα 17 και 21 της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών και 36 και 37 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αποκλειστικά στις αρμόδιες αρχές.

93 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα, στοιχεία α′ και γ′, ii, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχει την έννοια ότι τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή δεν μπορούν να θίξουν το καθήκον εποπτείας των ιδρυμάτων πληρωμών με το οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 21 της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών, είναι επιφορτισμένες οι αρμόδιες αρχές και δεν μπορούν να υποκαθιστούν τις εν λόγω αρχές. Η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχει την έννοια ότι, καίτοι πιστωτικό ίδρυμα μπορεί, στο πλαίσιο της υποχρεώσεως εποπτείας που υπέχει έναντι των πελατών του, να λαμβάνει υπόψη τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζονται από ίδρυμα πληρωμών έναντι των δικών του πελατών, όλα τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που λαμβάνει πρέπει να προσαρμόζονται στον κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

Επί του δευτέρου ερωτήματος, στοιχεία β′ και γ′, υπό i και iii

94 Με το δεύτερο ερώτημά του, στοιχεία β′ και γ′, υπό i και iii, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, για την περίπτωση που το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν αντιτίθεται στη δυνατότητα κράτους μέλους να επιτρέπει σε πιστωτικό ίδρυμα την εφαρμογή άλλων μέτρων δέουσας επιμέλειας πλην των απλουστευμένων έναντι ιδρύματος πληρωμών το οποίο είναι πελάτης του, αν τα άρθρα 5 και 13 της εν λόγω οδηγίας έχουν την έννοια ότι, όταν κράτος μέλος χρησιμοποιεί είτε το περιθώριο εκτιμήσεως που του καταλείπει αυτό το άρθρο 13 είτε την αρμοδιότητα που διαλαμβάνεται σε αυτό το άρθρο 5, η εκ μέρους πιστωτικού ιδρύματος εφαρμογή αυξημένων μέτρων δέουσας επιμέλειας έναντι ιδρύματος πληρωμών το οποίο είναι πελάτης του μπορεί να στηριχθεί στο είδος γενικής δραστηριότητας που ασκεί αυτό το ίδρυμα πληρωμών, εν προκειμένω στη μεταφορά κεφαλαίων, ή απαιτείται να προσδιοριστεί, στις συναλλαγές του εν λόγω ιδρύματος, μια συγκεκριμένη συμπεριφορά που το καθιστά ύποπτο συνεργασίας σε δραστηριότητες νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

95 Το ερώτημα αυτό υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ ιδρυμάτων και οργανισμών που υπόκεινται στην οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και στήριξαν τα μέτρα τους δέουσας επιμέλειας ως προς πελάτη τους, ένα ίδρυμα πληρωμών, στο εθνικό δίκαιο που εφαρμόζεται σε περιπτώσεις που προσδιορίζονται από τον εθνικό νομοθέτη ως ενέχουσες υψηλότερο κίνδυνο, εν προκειμένω στην παροχή υπηρεσιών μεταφοράς κεφαλαίων, και οι οποίες δεν διαλαμβάνονται στο άρθρο 13 της οδηγίας αυτής. Το εν λόγω ερώτημα αφορά τις περιστάσεις υπό τις οποίες ένα κράτος μέλος χρησιμοποίησε είτε το περιθώριο εκτιμήσεως που του καταλείπει το άρθρο αυτό όσον αφορά την εφαρμογή μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας έναντι ιδρύματος πληρωμών είτε την αρμοδιότητα που διαλαμβάνεται στο άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας για να επιτρέψει, βάσει της εθνικής του νομοθεσίας, στα πιστωτικά ιδρύματα να εφαρμόζουν ή όχι τα μέτρα απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς πελάτες τους που είναι ιδρύματα πληρωμών και να λαμβάνουν έναντι αυτών τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που θα κρίνουν ως πλέον ενδεδειγμένα.

96 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, το οικείο κράτος μέλος οφείλει εντούτοις να ασκεί την αρμοδιότητα αυτή τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης και σεβόμενο ειδικότερα τις θεμελιώδεις ελευθερίες τις οποίες εγγυώνται οι Συνθήκες (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Jyske Bank Gibraltar, C-212/11, EU:C:2013:270, σκέψη 49).

97 Για να εξακριβωθεί αν το δίκαιο της Ένωσης έχει τηρηθεί, πρέπει να εξεταστεί αν το άρθρο 56 ΣΛΕΕ αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία προβλέπει την εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας άλλων πλην των απλουστευμένων ως προς ίδρυμα πληρωμών, όπως η Safe, η οποία διαχειρίζεται τη μεταφορά κεφαλαίων προς κράτη μέλη άλλα πλην αυτού στο οποίο είναι εγκατεστημένο μέσω λογαριασμών που τηρεί ως δικαιούχος σε πιστωτικά ιδρύματα.

98 Από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το άρθρο 56 ΣΛΕΕ επιτάσσει όχι μόνον την εξάλειψη κάθε δυσμενούς διακρίσεως που υφίσταται πάροχος υπηρεσιών είτε λόγω της ιθαγένειάς του είτε λόγω του ότι είναι εγκατεστημένος σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος εντός του οποίου παρέχεται η υπηρεσία, αλλά και την κατάργηση κάθε περιορισμού, ακόμα και αν εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο στους ημεδαπούς παρόχους υπηρεσιών όσο και σε αυτούς των άλλων κρατών μελών, εφόσον μπορεί να αποκλείσει, να παρακωλύσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστικές τις υπηρεσίες του παρόχου ο οποίος είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, όπου νομίμως παρέχει ανάλογες υπηρεσίες (απόφαση Jyske Bank Gibraltar, C-212/11, EU:C:2013:270, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επιπλέον, το άρθρο 56 ΣΛΕΕ απαγορεύει την εφαρμογή οποιασδήποτε εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως που έχει ως αποτέλεσμα να καθίσταται η παροχή υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 57 ΣΛΕΕ, μεταξύ κρατών μελών δυσχερέστερη απ' ό,τι η παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιείται αποκλειστικώς στο εσωτερικό ενός κράτους μέλους (προπαρατεθείσες αποφάσεις Cipolla κ.λπ., C-94/04 και C-202/04, EU:C:2006:758, σκέψη 57, και Επιτροπή κατά Βέλγιο, C-296/12, EU:C:2014:24).

99 Εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία προβλέπει την εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας άλλων πλην των απλουστευμένων ως προς ίδρυμα πληρωμών συνεπάγεται κόστος και πρόσθετες δυσχέρειες για την παροχή των υπηρεσιών διαχειρίσεως της μεταφοράς κεφαλαίων, οι οποίες προστίθενται στις υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας που αυτό το ίδρυμα πληρωμών πρέπει το ίδιο να εκπληρώσει βάσει της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Λόγω, μεταξύ άλλων, του κόστους μεταφράσεως των δεδομένων διασυνοριακού χαρακτήρα, η επιβάρυνση που προκύπτει από την εφαρμογή αυτών των πρόσθετων μέτρων δέουσας επιμέλειας, δεδομένου ότι μπορεί να είναι μεγαλύτερη στο πλαίσιο διασυνοριακής μεταφοράς κεφαλαίων, είναι ικανή να αποθαρρύνει το εν λόγω ίδρυμα πληρωμών να προβεί στην παροχή των εν λόγω υπηρεσιών στο πλαίσιο αυτό.

100 Εντούτοις, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εθνική ρύθμιση διέπουσα τομέα ο οποίος δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο εναρμονίσεως σε επίπεδο Ένωσης και εφαρμοζόμενη αδιακρίτως επί κάθε προσώπου ή επιχειρήσεως που ασκεί δραστηριότητα στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους μπορεί, παρά το περιοριστικό αποτέλεσμά της για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, να δικαιολογείται εφόσον ικανοποιεί επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος ο οποίος δεν διασφαλίζεται ήδη από τους κανόνες στους οποίους υπόκειται ο παρέχων τις υπηρεσίες εντός του κράτους μέλους όπου αυτός είναι εγκατεστημένος και εφόσον η εν λόγω ρύθμιση είναι πρόσφορη για την εξασφάλιση της επιτεύξεως του σκοπού τον οποίο επιδιώκει και δεν βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρου (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Αυστρίας, C-168/04, EU:C:2006:595, σκέψη 37, και Jyske Bank Gibraltar, C-212/11, EU:C:2013:270, σκέψη 60).

101 Πρέπει, επομένως, να εξεταστούν οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες νομοθεσία όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη ικανοποιεί τις απαιτήσεις αυτές.

102 Συναφώς, πρέπει, πρώτον, να υπομνησθεί ότι η πρόληψη και η καταπολέμηση της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας συνιστά θεμιτό σκοπό ικανό να δικαιολογήσει εμπόδιο στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών (απόφαση Jyske Bank Gibraltar, C-212/11, EU:C:2013:270, σκέψεις 62 έως 64 και 85 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

103 Το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι ο σκοπός της καταπολεμήσεως της χρησιμοποιήσεως του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, τον οποίο επιδιώκει η οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, πρέπει να σταθμίζεται με την προστασία των λοιπών συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένης της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Στο πνεύμα αυτό, με την απόφαση Jyske Bank Gibraltar (C-212/11, EU:C:2013:270, σκέψεις 49, 59 και 60), το Δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν ότι είναι επιτρεπτοί οι περιορισμοί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών οι οποίοι απορρέουν από την υποχρέωση παροχής πληροφοριών, εφόσον η υποχρέωση αυτή αποσκοπεί στην ενίσχυση, τηρουμένου του δικαίου της Ένωσης, της αποτελεσματικότητας της καταπολεμήσεως της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

104 Δεύτερον, εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, είναι πρόσφορη να διασφαλίσει την επίτευξη του σκοπού που προβάλλει, αν συμβάλλει στον περιορισμό του κινδύνου και ανταποκρίνεται στη μέριμνα επιτεύξεως του σκοπού αυτού με συνοχή και συστηματικότητα. Μια τέτοια εθνική νομοθεσία ικανοποιεί τις απαιτήσεις αυτές όταν προσδιορίζει, κατόπιν κατάλληλης αξιολογήσεως του κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων όπου οι πελάτες είναι ιδρύματα πληρωμών, τον υψηλό κίνδυνο που συνδέεται, μεταξύ άλλων, με το είδος του πελάτη, της χώρας, του προϊόντος ή της συναλλαγής και, επί της βάσεως αυτής, επιτρέπει ή ακόμη και απαιτεί από τα ιδρύματα, τους οργανισμούς και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες να εφαρμόζουν, βάσει της δικής τους εξατομικευμένης αξιολογήσεως του κινδύνου, κατάλληλα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη.

105 Τρίτον, για να εκτιμηθεί αν μια τέτοια εθνική νομοθεσία είναι αναλογική, πρέπει να καθοριστεί το επίπεδο προστασίας που επιθυμεί το οικείο κράτος μέλος σε συνάρτηση με τον διαπιστωθέντα βαθμό κινδύνου νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

106 Από την οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ειδικότερα από τα άρθρα 5, 13, παράγραφος 1, και από την αιτιολογική σκέψη 24 αυτής, προκύπτει ότι τα κράτη μέλη μπορούν είτε να θεσπίζουν επίπεδο προστασίας υψηλότερο εκείνου που επέλεξε ο νομοθέτης της Ένωσης και να επιτρέπουν ή να επιβάλλουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη διαφορετικά σε σχέση με εκείνα που προβλέπει η εν λόγω οδηγία, δυνάμει της αρμοδιότητας που διαλαμβάνεται στο εν λόγω άρθρο 5, είτε να προσδιορίζουν διαφορετικές περιπτώσεις ενέχουσες υψηλότερο κίνδυνο στο πλαίσιο του περιθωρίου εκτιμήσεως που τους καταλείπει το εν λόγω άρθρο 13. Στην περίπτωση αυτή, τα κράτη μέλη δύνανται, μεταξύ άλλων, να καθορίζουν ποια συγκεκριμένα μέτρα πρέπει να λαμβάνονται σε επακριβώς καθορισμένες περιπτώσεις ή να παρέχουν στα ιδρύματα, στους οργανισμούς και στα πρόσωπα που υπόκεινται στην εν λόγω οδηγία διακριτική ευχέρεια για λήψη, βάσει κατάλληλης αξιολογήσεως του κινδύνου, των μέτρων που κρίνονται ανάλογα προς τον εν λόγω κίνδυνο σε συγκεκριμένη περίπτωση.

107 Εν πάση περιπτώσει, τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι τα δυνάμενα να εφαρμοστούν μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στηρίζονται στην εκτίμηση της υπάρξεως και του επιπέδου του κινδύνου νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας που συνδέεται, κατά περίπτωση, με πελάτη, επαγγελματική σχέση, λογαριασμό, προϊόν ή συναλλαγή. Ελλείψει τέτοιας εκτιμήσεως, ούτε το οικείο κράτος μέλος ούτε, ενδεχομένως, το ίδρυμα, ο οργανισμός ή το πρόσωπο που υπόκειται στην οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχουν τη δυνατότητα να κρίνουν ποια μέτρα

πρέπει να εφαρμοστούν ανάλογα με την περίπτωση. Τέλος, οσάκις δεν συντρέχει κίνδυνος νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας, δεν μπορούν να εφαρμοστούν προληπτικά μέτρα στηριζόμενα στους λόγους αυτούς.

108 Κατά την αξιολόγηση αυτή του κινδύνου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, τουλάχιστον, όλα τα σχετικά στοιχεία που είναι ικανά να αποδείξουν τον κίνδυνο ότι μπορεί να υπάρξει ένα από τα είδη συμπεριφοράς που θεωρούνται ότι συνιστούν νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

109 Περαιτέρω, το κατά πόσο μια εθνική νομοθεσία είναι αναλογική εξαρτάται επίσης από τον βαθμό στον οποίο τα προβλεπόμενα από αυτήν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη θίγουν ενδεχομένως άλλα δικαιώματα και συμφέροντα που απολαύουν της προστασίας του δικαίου της Ένωσης, όπως είναι η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που προβλέπεται στο άρθρο 8 του Χάρτη και η αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού μεταξύ προσώπων που δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά. Συγκεκριμένα, όταν κράτος μέλος επικαλείται επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος ως δικαιολογητικό λόγο για μια ρύθμιση που μπορεί να παρακωλύσει την άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, ο δικαιολογητικός αυτός λόγος, τον οποίο προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης, πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, ιδίως δε των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα οποία έχουν κατοχυρωθεί πλέον με τον Χάρτη. Συνεπώς, η επίμαχη εθνική κανονιστική ρύθμιση μπορεί να τύχει των προβλεπομένων εξαιρέσεων μόνον αν είναι σύμφωνη προς τα θεμελιώδη δικαιώματα των οποίων τον σεβασμό εξασφαλίζει το Δικαστήριο (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις ERT, C-260/89, EU:C:1991:254, σκέψη 43, και Pfleger κ.λπ., C-390/12, EU:C:2014:281, σκέψη 35). Οι σκοποί της νομοθεσίας αυτής πρέπει να σταθμίζονται με αυτά τα άλλα θεμιτά συμφέροντα.

110 Τέλος, το κατά πόσο εθνική ρύθμιση είναι αναλογική εξαρτάται από το αν υφίστανται ή όχι λιγότερο περιοριστικά μέσα για την επίτευξη του ίδιου επιπέδου προστασίας. Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική κανονιστική ρύθμιση προϋποθέτει, γενικώς, ότι οι μεταφορές κεφαλαίων ενέχουν πάντοτε υψηλό κίνδυνο, χωρίς να προβλέπεται η δυνατότητα να αντικρούεται αυτό το τεκμήριο κινδύνου για μεταφορές κεφαλαίων που δεν ενέχουν αντικειμενικώς τέτοιο κίνδυνο. Συνεπώς, προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι νομοθεσία που προβλέπει τέτοια δυνατότητα είναι λιγότερο περιοριστική, ενώ παρέχει τη δυνατότητα επιτεύξεως του επιπέδου προστασίας που επιθυμεί το οικείο κράτος μέλος.

111 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα, στοιχεία β′ και γ′, υπό i και iii, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 5 και 13 της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχουν την έννοια ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία θεσπίστηκε κατ' εφαρμογήν είτε του περιθωρίου εκτιμήσεως που το άρθρο 13 της οδηγίας αυτής καταλείπει στα κράτη μέλη είτε της αρμοδιότητας που διαλαμβάνεται στο άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να είναι συμβατή προς το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε προς τις θεμελιώδεις ελευθερίες τις οποίες εγγυώνται οι Συνθήκες. Καίτοι η ως άνω εθνική κανονιστική ρύθμιση που αποσκοπεί στην καταπολέμηση της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας επιδιώκει θεμιτό σκοπό δυνάμενο να δικαιολογήσει περιορισμό των θεμελιωδών ελευθεριών και μολονότι το γεγονός ότι προϋποθέτει ότι οι μεταφορές κεφαλαίων από ίδρυμα υποκείμενο στην εν λόγω οδηγία σε κράτη άλλα πλην αυτού στο οποίο είναι εγκατεστημένο ενέχουν πάντοτε υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας μπορεί να διασφαλίσει την επίτευξη του εν λόγω σκοπού, εντούτοις η εν λόγω εθνική κανονιστική ρύθμιση βαίνει πέραν του αναγκαίου προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού μέτρου, στον βαθμό που το τεκμήριο που προβλέπει εφαρμόζεται σε κάθε μεταφορά κεφαλαίων, χωρίς να προβλέπεται η δυνατότητα της αντικρούσεώς του για μεταφορές κεφαλαίων που δεν ενέχουν αντικειμενικώς τέτοιο κίνδυνο.

Επί του τρίτου ερωτήματος

112 Με το τρίτο του ερώτημα, στοιχείο β', το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν η οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα έχει την έννοια ότι εμποδίζει τα κράτη μέλη να υποχρεώνουν τα ιδρύματα πληρωμών να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα των πελατών τους στα πιστωτικά ιδρύματα που τελούν σε άμεσο ανταγωνισμό προς αυτά, στο πλαίσιο μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη που εφαρμόζουν. Με το τρίτο ερώτημα, στοιχείο α', ερωτάται αν μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη μπορούν να συνίστανται στην απαίτηση διαβιβάσεως των στοιχείων σχετικά με την ταυτότητα του συνόλου των πελατών του ιδρύματος πληρωμών από το οποίο προέρχονται τα μεταφερθέντα κεφάλαια, καθώς και των στοιχείων σχετικά με την ταυτότητα των αποδεκτών των κεφαλαίων αυτών.

113 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι με τα ερωτήματα αυτά ερωτάται αν, από τη σκοπιά της οδηγίας για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τα μέτρα δέουσας επιμέλειας και τα μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας μπορούν να συνιστούν περίπτωση εξαιρέσεως καθιστώσα δυνατή τη μεταβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Το αιτούν δικαστήριο επιθυμεί, ειδικότερα, να διευκρινιστεί ποια είναι τα δεδομένα που μπορούν να διαβιβαστούν, ενδεχομένως, από τα ιδρύματα πληρωμών κατόπιν αιτήματος των πιστωτικών ιδρυμάτων, βάσει των διατάξεων της οδηγίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, και σε ποιες περιπτώσεις μπορεί να πραγματοποιηθεί μια τέτοια διαβίβαση.

114 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, την οποία απηχεί το άρθρο 94 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων που προβλέπεται στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ, η ανάγκη ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης η οποία θα είναι χρήσιμη για το εθνικό δικαστήριο, επιβάλλει να καθορίζει το δικαστήριο αυτό το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται το ερώτημα που υποβάλλει ή τουλάχιστον να εξηγεί τη σχετική με τα πραγματικά περιστατικά υπόθεση στην οποία στηρίζεται το ερώτημα αυτό (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση Azienda sanitaria locale n. 5 «Spezzino» κ.λπ., C-113/13, EU:C:2014:2440, σκέψη 47). Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο είναι αποκλειστικά αρμόδιο να αποφαίνεται επί της ερμηνείας νομοθετήματος της Ένωσης με βάση τα πραγματικά περιστατικά που του έχει εκθέσει το εθνικό δικαστήριο (διάταξη Argenta Spaarbank, C-578/14, EU:C:2015:372, σκέψη 14).

115 Το αιτούν δικαστήριο πρέπει επίσης να εκθέτει τους ακριβείς λόγους που το οδήγησαν να διερωτηθεί σχετικά με την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και να κρίνει αναγκαία την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι είναι απαραίτητο το εθνικό δικαστήριο να παρέχει έναν ελάχιστο αριθμό διευκρινίσεων όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους επέλεξε τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης των οποίων ζητεί την ερμηνεία και τη σχέση που υφίσταται κατά το εν λόγω δικαστήριο μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας στη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί εθνικής νομοθεσίας (διατάξεις Equitalia Nord, C-68/14, EU:C:2015:57, σκέψη 14 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και Argenta Spaarbank, C-578/14, EU:C:2015:372, σκέψη 15).

116 Συγκεκριμένα, οι πληροφορίες που παρέχονται με τις αποφάσεις περί παραπομπής πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα όχι μόνο στο Δικαστήριο να δίνει λυσιτελείς απαντήσεις, αλλά και στις κυβερνήσεις των κρατών μελών και στα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλλουν παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έργο του Δικαστηρίου είναι να μεριμνά για τη διασφάλιση της δυνατότητας αυτής, λαμβανομένου υπόψη ότι, δυνάμει της διατάξεως αυτής, μόνον οι αποφάσεις περί παραπομπής κοινοποιούνται στα ενδιαφερόμενα μέρη (διάταξη Argenta Spaarbank, C-578/14, EU:C:2015:372, σκέψη 16).

117 Πρέπει όμως να επισημανθεί ότι, με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται γενικώς στην οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, χωρίς να αναφέρει με επαρκή ακρίβεια τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας που θα μπορούσαν να έχουν σημασία ώστε να καταστεί δυνατή μια χρήσιμη απάντηση του Δικαστηρίου.

118 Περαιτέρω, το ζήτημα του περιεχομένου των πληροφοριών που ζητούνται από τη Safe στο πλαίσιο των μέτρων δέουσας επιμέλειας που εφαρμόστηκαν έναντι αυτής από τις τράπεζες έχει συζητηθεί. Κατά τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, η BBVA υποστήριξε ότι ουδέποτε ζήτησε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με τους πελάτες της Safe ή με τους αποδέκτες των μεταφερθέντων κεφαλαίων, αλλά ότι ζήτησε μόνον πληροφορίες σχετικές με τους αντιπροσώπους που ενεργούν για λογαριασμό της Safe και χρησιμοποιούν τους λογαριασμούς της.

119 Κατά πάγια όμως νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας την οποία προβλέπει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, δεν απόκειται στο Δικαστήριο, αλλά στο εθνικό δικαστήριο, να διαπιστώσει τα πραγματικά περιστατικά που προκάλεσαν τη διαφορά και να συναγάγει εξ αυτών τα αναγκαία συμπεράσματα για την απόφαση που καλείται να εκδώσει (βλ. απόφαση Accor, C-310/09, EU:C:2011:581, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

120 Κατόπιν των προεκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι το τρίτο προδικαστικό ερώτημα είναι απαράδεκτο.

Επί των δικαστικών εξόδων

121 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Τα άρθρα 5, 7, 11, παράγραφος 1, και 13 της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία, αφενός, επιτρέπει την εφαρμογή μέτρων συνήθους δέουσας επιμέλειας ως προς πελάτες οι οποίοι συνίστανται σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που τελούν υπό εποπτεία όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους με τα μέτρα δέουσας επιμέλειας οσάκις υπάρχει υπόνοια νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας κατά την έννοια του άρθρου 7, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής, και, αφετέρου, επιβάλλει στα ιδρύματα, στους οργανισμούς και στα πρόσωπα που υπόκεινται στην εν λόγω οδηγία να εφαρμόζουν, βάσει δικής τους αξιολογήσεως του κινδύνου, αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στις περιπτώσεις οι οποίες, εκ φύσεως, ενδέχεται να ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, όπως είναι η μεταφορά κεφαλαίων.**

   Επιπλέον, ακόμη και όταν δεν υπάρχει τέτοια υπόνοια ή τέτοιος κίνδυνος, το άρθρο 5 της οδηγίας 2005/60, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78, επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ αυστηρότερες διατάξεις, εφόσον οι διατάξεις αυτές αποσκοπούν στην ενίσχυση της καταπολεμήσεως της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

2) **Η οδηγία 2005/60, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78, έχει την έννοια ότι τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή δεν μπορούν να θίξουν το καθήκον εποπτείας των ιδρυμάτων πληρωμών με το οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 21 της οδηγίας 2007/64/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της**

13ης Νοεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ καθώς και 2006/48/ΕΚ και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/111, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, είναι επιφορτισμένες οι αρμόδιες αρχές και δεν μπορούν να υποκαθιστούν τις εν λόγω αρχές. Η οδηγία 2005/60, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78, έχει την έννοια ότι, καίτοι πιστωτικό ίδρυμα μπορεί, στο πλαίσιο της υποχρεώσεως εποπτείας που υπέχει έναντι των πελατών του, να λαμβάνει υπόψη τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζονται από ίδρυμα πληρωμών έναντι των δικών του πελατών, όλα τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που λαμβάνει πρέπει να προσαρμόζονται στον κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

3) **Τα άρθρα 5 και 13 της οδηγίας 2005/60, όπως τροποποιήθηκαν με την οδηγία 2010/78, έχουν την έννοια ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία θεσπίστηκε κατ' εφαρμογήν είτε του περιθωρίου εκτιμήσεως που το άρθρο 13 της οδηγίας αυτής καταλείπει στα κράτη μέλη είτε της αρμοδιότητας που διαλαμβάνεται στο άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να είναι συμβατή προς το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε προς τις θεμελιώδεις ελευθερίες τις οποίες εγγυώνται οι Συνθήκες. Καίτοι η ως άνω εθνική κανονιστική ρύθμιση που αποσκοπεί στην καταπολέμηση της νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας επιδιώκει θεμιτό σκοπό δυνάμενο να δικαιολογήσει περιορισμό των θεμελιωδών ελευθεριών και μολονότι το γεγονός ότι προϋποθέτει ότι οι μεταφορές κεφαλαίων από ίδρυμα υποκείμενο στην εν λόγω οδηγία σε κράτη άλλα πλην αυτού στο οποίο είναι εγκατεστημένο ενέχουν πάντοτε υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποιήσεως εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας μπορεί να διασφαλίσει την επίτευξη του εν λόγω σκοπού, εντούτοις η εν λόγω εθνική κανονιστική ρύθμιση βαίνει πέραν του αναγκαίου προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού μέτρου, στον βαθμό που το τεκμήριο που προβλέπει εφαρμόζεται σε κάθε μεταφορά κεφαλαίων, χωρίς να προβλέπεται η δυνατότητα της αντικρούσεώς του για μεταφορές κεφαλαίων που δεν ενέχουν αντικειμενικώς τέτοιο κίνδυνο.**

(υπογραφές)